

Examen HAVO

2011

tijdvak 2
woensdag 22 juni
9.00 - 12.00 uur

geschiedenis

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 28 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 75 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Dynamiek en stagnatie in de Republiek

- 2p 1 In de vijftiende eeuw raakten Hollandse steden in conflict met de Hanze.
Leg uit dat dit conflict veroorzaakt werd door de groei van de moedernegotie.

Gebruik bron 1.

Uit deze kaart kun je afleiden waardoor in de zestiende eeuw de Hollandse landbouw het moeilijk heeft.

- 3p 2 Licht dit toe door:
- aan de bron een oorzaak voor de moeilijke omstandigheden voor de Hollandse landbouw te ontlenen en
 - (zonder bron) twee alternatieven te noemen waardoor de Hollandse boeren de landbouw in de zeventiende eeuw toch tot bloei wisten te brengen.

Gebruik bron 1.

Een bewering:

Deze kaart dateert niet uit de zeventiende eeuw.

- 2p 3 Ontleen aan de kaart twee argumenten die deze bewering ondersteunen.

Hieronder volgen een aantal oorzaken (1 tot en met 6) met daarbij passende gevolgen (a tot en met f) in willekeurige volgorde.

Oorzaken:

- 1 Er komt een omvangrijke graanimport uit het Oostzeegebied op gang.
- 2 De loonkosten in de Haarlemse textielnijverheid stijgen sterk.
- 3 Hollanders en Zeeuwen sluiten de Schelde af.
- 4 In de zestiende eeuw is sprake van bevolkingsgroei, urbanisatie en immigratie.
- 5 De onvrede groeit over de centralisering en over de vervolging van protestanten.
- 6 Het fluitschip wordt geïntroduceerd.

Gevolgen:

- a De Tachtigjarige Oorlog breekt uit.
- b De binnenlandse vraag stijgt, dus groeit de economie.
- c Stedelijke ondernemers in het westen van de Republiek verplaatsen hun productie naar het platteland in het oosten.
- d In Holland komen de elders optredende malthusiaanse spanningen bijna niet voor.
- e Het bedrag per schip van de Sonttol kan tot een minimum worden beperkt.
- f Amsterdam wordt de belangrijkste stapelmarkt in West-Europa.

- 2p 4 Noteer de juiste combinaties van oorzaak en gevolg, door achter elk cijfer (1 tot en met 6) telkens de daarbij passende letter te noteren.

Doe het zo:

Oorzaak 1 heeft als gevolg ... (letter invullen).
(enz. tot en met 6)

Gebruik bron 2.

Deze tabel laat twee ontwikkelingen zien die kenmerkend zijn voor de economie van de Republiek in de Gouden Eeuw.

- 4p 5 Noem die twee ontwikkelingen en geef bij elke ontwikkeling aan waardoor deze wordt veroorzaakt.

Een onderzoeker naar de sociaaleconomische verhoudingen in de Gouden Eeuw van de Republiek vindt genoeg gegevens om het leven van Maria Cornelisdochter Musch te reconstrueren:

- 1591 Maria Cornelisdochter (geboortedatum onbekend) trouwt in Rotterdam met haringkoopman Jan Jacobszoon Musch. Haar moeder was een eenvoudige, zelfstandige koopvrouw in visserijbenodigdheden.
- 1597 Het paar koopt een huis aan de zuidkant van het Haringvliet in Rotterdam.
- 1610 Haar echtgenoot, die lid van de vroedschap, burgemeester en gedeputeerde in de Staten van Holland is geweest, overlijdt. Maria blijft als weduwe met zeven kinderen in Rotterdam achter. Zij zet de activiteiten van haar man voort. Zij drijft een succesvolle handel in haring, zout, hout, traan en baleinen.
- 1616 Maria is betrokken bij de Kleine Noordse Compagnie, die door een aantal Rotterdamse reders is opgericht voor de walvisvaart.
- 1635 Maria Musch overlijdt. Haar naam leeft voort in de naar haar genoemde baai in Noorwegen, de Maria Muschbaai, die zij voor zover bekend nooit met eigen ogen heeft gezien.

- 4p **6** Kies twee gebeurtenissen uit de levensloop van Maria Musch en leg bij elke gebeurtenis uit, waardoor deze kenmerkend is voor de sociaaleconomische verhoudingen in de Gouden Eeuw van de Republiek.

Gebruik bron 3.

Balthasar de Monconys heeft in Amsterdam diverse ondernemingen en instellingen bezocht die hebben bijgedragen aan de bloei van de Republiek in de Gouden Eeuw.

- 4p **7** Noem twee van die ondernemingen of instellingen die Monconys heeft bezocht en licht bij elk van beide toe, op welke wijze deze heeft bijgedragen aan de economische bloei van de Republiek.

Frankrijk heeft er in 1672 toe bijgedragen dat er een einde kwam aan de Gouden Eeuw van de Republiek.

- 2p **8** Leg dit uit.

Gebruik bron 4.

De belasting op het begraven is één van de vele nieuwe belastingen die Amsterdam in deze periode invoert. De bedenker ervan krijgt hiervoor zelfs een prijs van het stadsbestuur.

- 2p **9** Leg uit:
- waarom deze belasting volgens Joris Craffurd wordt opgelegd en
 - (zonder bron) waarom in deze periode juist Amsterdam genoodzaakt was nieuwe belastingen in te voeren.

Gebruik bron 4.

Het Aansprekersoproer is ook gericht tegen de contracten van correspondentie.

- 2p **10** Leg dit uit.

Tijdens het Aansprekersoproer in 1696 werd ook de Engelse consul aangevallen.

- 4p 11 Leg uit dat dit:
- opmerkelijk was gezien de politieke banden tussen Engeland en de Republiek, maar
 - begrijpelijk was gezien de economische verhouding tussen beide landen.

Gebruik bron 5.

Stel: je hebt onderzoek gedaan naar de achteruitgang van de Leidse lakennijverheid. Je vindt deze bron in het stadsarchief. Je stelt vast dat deze bron past bij de uitkomst van je onderzoek, omdat de beschrijving in de bron illustratief is voor de toestand van de Leidse lakennijverheid omstreeks 1750.

- 3p 12 Ondersteun deze vaststelling door:
- (zonder bron) aan te geven wat de toestand van de Leidse lakennijverheid omstreeks 1750 was en
 - (met bron) één oorzaak te noemen voor die toestand van de Leidse lakennijverheid en
 - (met bron) één gevolg te noemen van de achteruitgang van de Leidse lakennijverheid.

Gebruik bron 5.

Een bewering:

Dit verzoek is gedaan door ondernemers in de lakennijverheid en niet door arbeiders in de lakennijverheid.

- 2p 13 Leg uit welke redenering je volgt om tot deze bewering te komen.

De achteruitgang van handel en nijverheid in de Republiek in de achttiende eeuw had naast economische ook politieke oorzaken.

- 2p 14 Noem twee politieke ontwikkelingen die de achteruitgang van de Republiek (mede) veroorzaakten.

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

Gebruik bron 6.

Op grond van dit fragment kan de conclusie worden getrokken dat Ho Chi Minh meer een **nationalist** dan een **communist** genoemd kan worden.

- 2p 15 Ondersteun beide elementen van deze conclusie.

Gebruik bron 6.

Door de aard van de bron zien sommige historici deze oproep als een minder betrouwbare bron voor de politieke overtuiging van Ho Chi Minh.

- 2p 16 Geef een argument vóór deze opvatting.

In 1945 komt een einde aan de Japanse bezetting van Vietnam.

- 2p 17 Leg uit waardoor de Japanse capitulatie het dekolonisatieproces in Vietnam heeft versneld.

Volgens een bepaling in de Akkoorden van Genève moesten in 1956 verkiezingen worden gehouden in heel Vietnam. De Verenigde Staten verzetten zich tegen deze bepaling.

2p **18** Leg uit dat dit verzet een gevolg was van de containment-politiek.

Gebruik bron 7.

Behrendt geeft met zijn prent een visie weer op het motief dat de Sovjet-Unie en de Volksrepubliek China hebben om Noord-Vietnam te steunen.

3p **19** Leg uit, met twee elementen uit de prent, welk motief hij hier laat zien.

Gebruik bron 8.

Deze foto blijkt in 1965 geschikt voor het politieke doel dat de Vietcong met het fotoboek nastreeft.

3p **20** Licht dit toe door:

- (met bron) uit te leggen waarom de foto past bij het vijandbeeld dat de Vietcong heeft van de Zuid-Vietnamese regering en
- (zonder bron) aan te geven welke politieke reden de Vietcong heeft om dit fotoboek in het Engels uit te geven.

Gebruik bron 9.

De vier fragmenten in de bron (A tot en met D) zijn uitspraken van de volgende politieke leiders:

- 1 Ho Chi Minh, oprichter van de Vietminh
- 2 Nikita Chroestsjov, partijleider van de Sovjet-Unie (1953-1964)
- 3 Ngo Dinh Diem, president van Zuid-Vietnam (1955-1963)
- 4 Nguyen Van Thieu, president van Zuid-Vietnam (1965-1975)

3p **21** Bepaal voor elk tekstfragment welke Vietnamese leider erbij hoort.

Doe het zo:

Fragment A hoort bij leider ... (nummer 1, 2, 3 of 4 invullen).
(enz. tot en met D)

De volgende gebeurtenissen waarbij Amerikaanse presidenten zijn betrokken staan in willekeurige volgorde:

- 1 President Nixon stemt in met de Parijse Akkoorden.
- 2 President Nixon reist naar Beijing en Moskou.
- 3 President Eisenhower stemt in met de Akkoorden van Genève.
- 4 President Johnson krijgt bericht over het incident in de Golf van Tonkin.
- 5 President Johnson geeft opdracht voor operatie 'Rolling Thunder'.
- 6 President Johnson verzoekt het Amerikaanse Congres om militaire volmachten voor de oorlog in Vietnam.

2p **22** Zet deze gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.
Noteer alleen de nummers.

Gebruik bron 10.

Stel: je doet onderzoek naar de vraag of Amerikaanse soldaten die in Vietnam vochten dezelfde motieven hadden voor de strijd als de Amerikaanse regering. Je vindt deze brief en je wilt hem gebruiken, maar je twijfelt aan de bruikbaarheid van deze bron voor je onderzoek.

- 4p **23** Leg uit:
- welk antwoord de bron geeft op je onderzoeksvraag en
 - (met twee redenen) waarom je twijfelt aan de bruikbaarheid van deze bron voor je onderzoek.

In de loop van de Vietnamoorlog raakte het Zuid-Vietnamese platteland ontvolkt. Deze ontvolking werd veroorzaakt door drie factoren:

- 1 het beleid van de Zuid-Vietnamese regering en
- 2 de strijdwijze van de Verenigde Staten en
- 3 de strijdwijze van de Vietcong.

- 3p **24** Geef bij elk van deze drie factoren een verband met de ontvolking van het Zuid-Vietnamese platteland.

Gebruik bron 11.

Een bewering:

De Amerikaanse legerleiding is zich tijdens het Tet-offensief onvoldoende bewust van de veranderde houding van de media ten aanzien van de Vietnamoorlog.

- 4p **25** Licht dit toe door:
- (zonder bron) aan te geven wat de houding van de media was ten aanzien van de Vietnamoorlog in het begin van de jaren 1960 en
 - (zonder bron) aan te geven welke verandering in die houding in het midden van de jaren 1960 heeft plaatsgevonden en
 - (met bron) uit te leggen dat de Amerikaanse legerleiding tijdens het Tet-offensief onvoldoende begrip toont voor deze verandering.

Sommigen van de Amerikaanse veteranen die terugkeerden uit Vietnam kregen last van het Vietnamsyndroom. Dit Vietnamsyndroom werd versterkt door het beeld dat veel Amerikanen rond 1975 hadden van de Vietnamoorlog.

- 2p **26** Leg een verband tussen het beeld dat veel Amerikanen rond 1975 hadden van de Vietnamoorlog en het Vietnamsyndroom.

De Vietcong verspreidde in Zuid-Vietnam pamfletten die speciaal gericht waren tot de zwarte soldaten in het Amerikaanse leger.

- 3p **27** Noem de boodschap die de Vietcong mogelijk had voor juist deze soldaten en leg uit wat de Vietcong met de pamfletten wilde bereiken.

Een bewering:

De hereniging van Noord-Vietnam en Zuid-Vietnam in 1975 betekende dat de Amerikaanse containment-politiek in Zuidoost-Azië was mislukt.

- 2p **28** Leg deze bewering uit.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.